

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ПРЕДСТАВЛЕННЯ ЖІНОК У МЕДІА (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ОНЛАЙН-МЕДІА «УКРАЇНСЬКА ПРАВДА»)

А

Валентина Журба,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 061 Журналістика,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник –

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри журналістики
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Тетяна Решетуа

Медіа значною мірою впливають на формування уявлень про роль жінок і чоловіків в суспільстві. Їхнє завдання – зруйнувати стереотипи та показати різноманітність гендерних ролей. Рівне зображення жінок і чоловіків у медіа є необхідним для побудови справедливого та рівноправного суспільства, особливо в умовах війни. Повномасштабне російське вторгнення посилює традиційну гендерну стереотипізацію та за, даними Інституту масової інформації, зменшила репрезентативність жінок у медіа [3].

Мета роботи – дослідити вплив повномасштабної російсько-української війни на зміни у репрезентації жінок у онлайн-медіа «Українська правда» як експертів та герої публікацій .

Онлайн видання «Українська правда» [6] вибрано не випадково: з одного боку воно входить до 50 найбільш відвідуваних сайтів України» [5], з іншого – до першого десятку Білого списку онлайн медіа, тобто рівень дотримання професійних стандартів тут становить понад 95% [1, 4].

Було проаналізовано публікації за перший тиждень грудня 2021 і 2023 років та виявлено частоту появи жінок і чоловіків у ролі героїв та у дев'яти рубриках видання. Всього проаналізовано 278 публікацій у рубриках «Коронавірус», «Економіка», «Війна», «Політика», «Кримінал», «Екологія», «Транспорт», «Будівництво», «Погода», «Спорт», «Культура» та «Релігія», що дозволило з'ясува-

ти значне переважання чоловіків у якості героїв чи експертів. Так, за означений період вони були представлені 328 разів, а жінки лише 49 (тобто у 15 %).

Таблиця 1
Частота появи жінок і чоловіків у онлайн медіа

Дата	Рубрика	Кількість публікацій	Кількість жінок експертів/героїв	Кількість чоловіків експертів/героїв
01.12.2021	Коронавірус	8	1	8
	Економіка	7	0	15
	Війна	7	1	8
	Будівництво	3	0	1
	Транспорт	1	0	1
	Політика	24	5	48
	Кримінал	3	0	1
	Погода	1	1	0
02.12.2021	Медицина	1	0	1
	Коронавірус	6	2	6
	Економіка	6	2	6
	Війна	10	2	12
	Політика	25	5	27
	Транспорт	1	0	1
	Екологія	1	0	3
03.12.2021	Релігія	1	0	1
	Політика	19	1	28
	Економіка	5	0	5
	Кримінал	6	4	8
	Коронавірус	6	0	7
	Культура	2	0	2
03.12.2021	Війна	5	1	4
	Медицина	1	0	2

Продовження таблиці 1

Дата	Рубрика	Кількість публікацій	Кількість жінок експертів/героїв	Кількість чоловіків експертів/героїв
04.12.2021	Політика	13	2	14
	Коронавірус	2	1	1
	Війна	4	1	4
	Спорт	1	1	1
05.12.2021	Політика	9	0	11
	Війна	3	1	3
	Кримінал	5	4	6
	Релігія	1	1	1
06.12.2021	Політика	16	1	16
	Коронавірус	14	5	9
	Кримінал	5	0	5
	Війна	10	0	11
	Спорт	2	0	2
	Транспорт	1	0	2
07.12.2021	Релігія	2	0	2
	Політика	18	4	22
	Війна	4	0	5
	Коронавірус	6	0	6
	Кримінал	7	1	8
	Економіка	3	1	2
	Транспорт	1	0	1
	Культура	1	0	1
Погода	1	1	0	
Всього:		278	49	328

Найпопулярнішими у 2021 році були рубрики «Коронавірус», «Політика», «Війна» та «Економіка», і жінки у них як героїні чи експертки в цих рубриках з'являються лише у 30 публікаціях з 203, що становить 15%. Аналіз матеріалів «Української правди» після повномасштабного вторгнення в перший тиждень грудня 2023 року засвідчив тенденцію до збільшення чисельності жінок як героїнь та експертів. Всього проаналізовано 357 публікацій у рубриках «Війна», «Політика», «Економіка», «Культура», «Освіта», «Наука», «Кримінал», «Кордон» та «Медицина». За означений період чоловіки були героями/експертами у перший тиждень грудня 2023 року 357 разів, а жінки – лише 89, що складає 80 % та 20 % відповідно

Таблиця 2
Частота появи жінок і чоловіків у онлайн медіа
«Українська правда» 1 – 7 грудня 2023 року

Дата	Рубрика	Кількість публікацій	Кількість жінок експертів/ героїв	Кількість чоловіків експертів/ героїв
01.12.2023	Війна	17	2	19
	Політика	30	8	28
	Культура	4	12	12
	Економіка	3	0	3
	Медицина	2	2	1
	Кримінал	3	1	2
	Кордон	4	0	4
	Наука	0	0	2
02.12.2023	Транспорт	1	1	0
	Війна	18	0	18
	Політика	9	3	8
	Спорт	1	0	3
	Медицина	1	1	0
	Культура	3	0	3
	Кримінал	2	0	2

Продовження таблиці 2

Дата	Рубрика	Кількість публікацій	Кількість жінок експертів/	Кількість чоловіків експертів/
03.12.2023	Війна	9	0	11
	Політика	12	1	11
	Наука	4	4	4
	Кордон	2	0	2
	Економіка	1	0	1
04.12.2023	Політика	20	4	25
	Війна	18	2	18
	Медицина	1	4	1
	Кордон	2	0	2
	Екологія	3	1	2
	Наука	3	0	5
	Культура	4	4	6
	Економіка	3	1	2
05.12.2023	Політика	11	3	9
	Війна	16	1	15
	Економіка	7	1	6
	Кримінал	9	1	9
	Наука	2	1	1
	Екологія	2	0	2
	Освіта	1	2	0
06.12.2023	Політика	19	1	18
	Війна	25	5	20
	Економіка	9	4	5
	Кримінал	10	1	12
	Медицина	2	0	1
	Культура	3	1	2
	Наука	4	2	2
	Релігія	2	0	2

Продовження таблиці 2

Дата	Рубрика	Кількість публікацій	Кількість жінок експертів/героїв	Кількість чоловіків експертів/героїв
07.12.2023	Політика	22	4	22
	Війна	17	4	14
	Кримінал	6	5	4
	Економіка	3	1	3
	Культура	4	1	7
	Кордон	1	0	1
	Освіта	1	0	1
	Наука	1	0	1
Всього:		357	89	352

Аналіз рубрик «Війна», «Політика» та «Економіка» засвідчив практично незмінну тенденцію у чисельності жінок як героїнь та експертів – 45 разів, або 16 %. Жінки частіше з'являються в публікаціях про культуру, медицину, кримінал чи освіту, в той час як чоловіки є героями та експертами в кожній з рубрик.

Підсумовуючи, зазначимо, що повномасштабна російсько-українська війна радикально не вплинула на ситуацію щодо присутності жінок героїнь чи експертів у медіа. Попри загальну тенденцію до збільшення (20 % проти 15 %), вони продовжують рідко з'являтися у матеріалах «Української правди» і у 2021, і у 2023 роках, особливо в традиційно «чоловічих» рубриках «Політика», «Економіка» та «Війна» (15 % та 16 % відповідно). Жінки зазвичай виступають експертами в нішах, де кількість чоловіків зменшилась після повномасштабного вторгнення. Це підтверджує результати гендерного моніторингу, що найчастіше жінки присутні в матеріалах соціальної теми – здоров'я, психології та освіти [3].

Отримані результати засвідчили, що в онлайн медіа «Українська правда» спостерігається значний гендерний дисбаланс. Він навіть більший, ніж в середньому в українському медіапросторі. Тож журналістам видання варто звернути увагу на ефек-

тивне впровадження існуючих стандартів, орієнтованих на представлення жінок у медіа [2] і дотримуватися рекомендацій Комісії журналістської етики з цього питання [7].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білий список: 10 медіа, що стали найякіснішими. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/bilyj-spysok-10-media-shho-staly-najyakisnishymu-i41541> (дата звернення 22.03.24)
2. Гендерна рівність та ЗМІ Стандарти Ради Європи та їх впровадження URL: <https://rm.coe.int/ukr-gender-equality-and-media-council-of-europe-standards-and-implemen/16809efcc9> (дата звернення 22.03.24)
3. Десять років дисбалансу. Як війна впливає на представленість жінок у медіа. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/desyat-rokiv-dysbalansu-yak-vijna-vplyvaye-na-predstavlenist-zhinok-v-media-i59764> (дата звернення 22.03.24)
4. Онлайн-медіа, що стали найякіснішими: білий список другого півріччя 2023. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/onlajn-media-shho-staly-najyakisnishymu-bilyj-spysok-drugogo-pivrichchya-2023-i55817> (дата звернення 22.03.24)
5. Топ 50 популярних сайтів України за 2022 рік. URL: <https://web24.com.ua/uk/top-50-most-visited-websites-in-ukraine-2022/> (дата звернення 22.03.24)
6. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/> (дата звернення 22.03.24)
7. 10 рекомендацій для журналістів щодо гендерного балансу. URL: <https://imi.org.ua/advice/10-rekomendatsij-dlya-zhurnalistiv-schodo-hendernoho-balansu-i2385> (дата звернення 22.03.24)